

**НЕОРИГІНАЛЬНІ ОБ'ЄКТИ ЗГЕНЕРОВАНІ
КОМП'ЮТЕРНОЮ ПРОГРАМОЮ**

Коваль О. М.

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри приватного та публічного права,
Київський національний університет технологій та дизайну.

м. Київ, Україна

Бублик К. С.

студентка 4-го курсу

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

Вступ. Термін «*sui generis*» позначає явище, яке є настільки відмінним та винятковим, що його неможливо класифікувати звичайним способом. Воно стосується чогось надзвичайного, що виділяється з-поміж інших. Цей латинський вислів, що перекладається як «унікальний» або «єдиний у своєму роді» використовується для опису безпрецедентних правових конструкцій, таких як статuti, акти чи закони, які можуть мати певну схожість з іншими, але є відмінні самі по собі.

Ціль роботи. Нюанси розуміння *sui generis* часто призводять до тривалих дискусій і суперечок. Третя стаття нещодавно прийнятого Закону України «Про авторське право і суміжні права» встановлює пріоритет захисту особистих немайнових і майнових прав, у тому числі захисту *sui generis*, що створює новий прецедент, який потребує ретельного вивчення.

Результати та обговорення. Якщо комп'ютерна програма створює об'єкт, який відрізняється від будь-яких інших об'єктів, створених за допомогою операцій програми, він вважається неоригінальним. Створення таких об'єктів відбувається без участі людини, однак якщо в процесі створення задіяна людина (її творча праця), отриманий об'єкт більше не класифікується як неоригінальний. Унікальні права виникають при створенні об'єкта, який не є

оригінальним, як це передбачено статтею 33 Закону. Коли комп'ютерна програма створюється без будь-якого прямого кодування людиною, вона вважається неоригінальною. Сюди можна віднести створення об'єкту через чат GPT. Проте, якщо фізична особа бере участь у розробці програми, тоді результат вважається оригінальним і про *sui generis* мова вже не йде.

Особи, які володіють правами власності або ліцензійними правами на комп'ютерну програму, наприклад автори, спадкоємці, правонаступники або законні користувачі, визнаються виключними власниками неоригінальних об'єктів, створених програмою. Договір може містити додаткові умови щодо цього особливого права власності.

Додаткові характеристики об'єктів, що підпадають під дію *sui generis* включають:

1) Коли комп'ютерні програми створюють неоригінальні об'єкти, особисті немайнові права не діють. Як наслідок, автори таких об'єктів не визнаються.

2) Обмеження щодо майнових прав для суб'єктів *sui generis* щодо неоригінальних об'єктів, створених за допомогою комп'ютерних програм, визначаються Законом і мають нижчі часові ліміти.

3) Унікальне право на неоригінальний об'єкт, породжений комп'ютерною програмою, починає діяти після його створення та є дійсним із цього моменту.

4) Строк дії права особливої категорії (*sui generis*) щодо неоригінальних об'єктів, створених за допомогою комп'ютерних програм, становить 25 років (з дати створення), а для неоригінальних об'єктів – з 1 січня наступного року.

5) Якщо під час створення неоригінального об'єкта, створеного комп'ютерною програмою, використовується об'єкт авторського права та (або) об'єкт суміжних прав, суб'єкт користується правами суб'єкта оригінального об'єкта спеціального права (*sui generis*) права на неоригінальний об'єкт, за умови, що він дотримується авторського права та суміжних прав іншого суб'єкта, робота якого використовується для створення таких неоригінальних об'єктів.

6) Права інших осіб на неоригінальні об'єкти, створені за допомогою комп'ютерної програми, повинні поважатися, якщо неоригінальний об'єкт, створений комп'ютерною програмою, є результатом використання неоригінального об'єкта, створеного іншою захищеною комп'ютерною програмою,

7) Суб'єкт спеціальних прав користується виключним правом дозволяти іншим особам будь-яким способом використовувати неоригінальні об'єкти, створені комп'ютерними програмами, протягом строку дії спеціальних прав.

8) Відповідно до положень Закону спеціальні права на об'єкти, створені за допомогою комп'ютерних програм, можуть бути передані іншим особам, наприклад, за договором.

9) Дозволяється вільно використовувати неоригінальні об'єкти, створені за допомогою комп'ютерних програм, у встановленому законодавством порядку, без оплати та без ліцензії. Порухення особливих прав (*sui generis*) на неоригінальні об'єкти, створені комп'ютерними програмами є підставою для захисту таких прав, у тому числі в судовому порядку. Особи, які мають особливі права, звертаються за захистом до суду на загальних підставах.

Висновки. Штучний інтелект чимось схожий на комп'ютерну програму. Він розроблений таким чином, що коли надходить запит, він збирає та обробляє певні дані, а потім публікує готове рішення. Такі «рішення» є результатом роботи програми (штучного інтелекту), подібної до людського розуму. Ці «рішення» захищені спеціальними законами – тобто спеціальними правилами, які відрізняються від загальних (та велике питання чи тут застосовується *sui generis* якщо до об'єкта вже прикладається людська праця та творче мислення у вигляді генерування запитів). Оскільки створюється непервинний об'єкт, особисті немайнові права не виникають. Адже ці права можуть бути лише у фізичних осіб. Проте певні особи (наприклад, автори комп'ютерних програм) можуть використовувати права *sui generis* на такі неоригінальні об'єкти. Це означає, що ці особи мають певні майнові права відповідно до закону.

Регулювання неоригінальних об'єктів є необхідним нововведенням,

оскільки вони стали невід'ємною частиною сучасного світу та безпосередньо пов'язані з творами штучного інтелекту, такими як дипфейки. Ці об'єкти є неоригінальними, тому що створені самостійно за допомогою комп'ютерної програми, без участі людини в їх створенні, без творчих методів, після автоматичного аналізу певних даних (фото та відео).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Царик Олеся Штучний інтелект та авторське право URL: <https://www.tsarik.com.ua/blog/shtuchniy-intelekt-ta-avtorske-pravo/> (Дата звернення 12.03.2023)
2. Олександр Мисенко Новий закон про авторське право: основні новел URL: <https://blog.liga.net/user/amyisenko/article/48757> (Дата звернення 12.03.2023)
3. Тарасенко Л.Л. Новий закон про авторське право (2022): виклики та перспективи URL: http://lsej.org.ua/12_2022/36.pdf (Дата звернення 12.03.2023)
4. Чи є об'єктом права інтелектуальної власності твори, створені штучним інтелектом URL: <https://www.legalalliance.com.ua/publikacii/ci-e-obektom-prava-intelektualnoi-vlasnosti-tvori-stvoreni-stucnim-intelektom/> (Дата звернення 12.03.2023)
5. Information interventions as a new dimension of Ukraine's cyber vulnerability. Diorditsa, I. V., Telestakova, A. A., Koval, O. M., Nazarenko, O. A., & Nastiuk, A. A. *Journal of law and political sciences*. Vol. 29, issue 4 Sept. 2021 P. ISSN 2222-7288 E. ISSN 2518-5551.
6. Деякі проблеми захисту авторських прав у мережі Інтернет Україна. Коваль О. Яницька О. Л., Амбруш Г. Л. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 6. С. 147–150.